

Važnost političkog obrazovanja za političku participaciju mladih

Štefanić, Ella

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:412610>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-03**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Prijediplomski studij politologije

Važnost političkog obrazovanja za političku participaciju mladih

Završni rad

Mentorica: dr. sc. Lidija Eret, viši predavač

Studentica: Ella Štefanić

Zagreb, 2024.

TABLICA SADRŽAJA

1. Uvod.....	2
2. Istraživanja utjecaja političkog obrazovanja u svijetu	2
3. Političko obrazovanje mladih u Republici Hrvatskoj	5
4. Metodologija istraživanja	7
4.1. Cilj istraživanja i hipoteze	7
4.2. Uzorak, varijable, instrument, postupak i metode.....	8
5. Rezultati istraživanja i interpretacija.....	8
5.1. Rezultati prema spolu kao ovisnoj varijabli.....	13
5.2. Rezultati prema godini studija kao ovisnoj varijabli	15
6. Rasprava.....	20
7. Zaključak.....	21
8. Literatura	22
9. Prilozi	24

Sažetak

Svrha ovoga rada je utvrditi političku i građansku participaciju mladih u Republici Hrvatskoj i u kojoj mjeri mladi procjenjuju da su iste povezane sa srednjoškolskim političkim obrazovanjem. Cilj istraživanja bio je utvrditi na koji način srednjoškolsko političko obrazovanje kroz nastavni predmet Politike i gospodarstva utječe na političku participaciju mladih. Istraživalo se je li političko obrazovanje tijekom srednje škole bilo korisno za razumijevanje političkih procesa i pojmova, jesu li sudjelovali u raspravama političke tematike i političkim kampanjama te jesu li nakon srednje škole bili u mogućnosti prepoznati svoja politička prava i mogućnosti te sudjelovati u izbornom procesu. Također, istraživalo se u kojoj mjeri ih je nastavni predmet Politike i gospodarstva potaknuo na želju za daljnjim razvojem političke pismenosti te samoprocjenu utjecaja srednjoškolskog obrazovanja na njihovu političku participaciju danas. U istraživanju su sudjelovala 203 ispitanika studenata Prijediplomskog i Diplomskog studija politologije Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Tijekom lipnja 2024. godine ispitanici su ispunjavali anonimni anketni upitnik distribuiran elektroničkim putem. Anketni upitnik činilo je 11 čestica gdje su se prve dvije čestice odnosile na sociodemografska obilježja ispitanika, a ostale na samoprocjene odgovora Likertovom skalom od 5 stupnjeva. Rezultati istraživanja prikazani su postotnim iznosima. Tri hipoteze pokušale su ukazati postoje li razlike u odgovorima ispitanika s obzirom na spol, povezuje li se uspješnost vlastitog srednjoškolskog političkog obrazovanja s političkom participacijom te imaju li starije generacije studenata kritičkije stavove. Rezultati rada prikazuju kako ne postoje značajne razlike u odgovorima ispitanika prema spolu te kako su nove generacije studenata iznijele kritičkije stavove o uspješnosti utjecaja nastavnog predmeta Politika i gospodarstvo na njihovu političku participaciju. Na temelju rezultata istraživanja ovog rada sugeriraju se potencijalna daljnja istraživanja u znanosti i praksi koja bi uključivala unapređenje nastavnih kurikuluma i metodike nastavnog predmeta Politike i gospodarstva.

Ključne riječi: nastavni predmet Politika i gospodarstvo, politička participacija mladih u Republici Hrvatskoj, političko obrazovanje u Republici Hrvatskoj, samoprocjena mladih o političkoj participaciji mladih u Republici Hrvatskoj

1. Uvod

Tema ovog završnog rada je važnost političkog obrazovanja za političku participaciju mladih. Nakon uvida u svjetsku teoriju i teoriju u Republici Hrvatskoj iznijet će se rezultati istraživanja provedenog za potrebe ovog rada. Istraživanje je provedeno sa studentima Prijediplomskog i Diplomskog studija politologije Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Kako navodi Šalaj (2002) politička znanost kao dio društvenih znanosti zadobila je institucionalno priznanje tijekom 20. stoljeća, a jedno od prvih nacionalnih udruženja za političku znanost, Američko udruženje za političku znanost, osnovano je 1903. godine. Participacija mladih se, od velikih studentskih prosvjeda 1968. godine, počinje „promatrati kao fenomen kojemu treba strukturirano i sustavno pristupiti“ (Baketa i Kovačić, 2020: 99).

Naime, „nakon Drugog svjetskog rata političko obrazovanje postalo je sastavnim dijelom školskih sustava u većini demokratskih država“ (Šalaj, 2005: 84). Kako tvrde Claes i Hooghe (2008: 3) znanje mladih o politici sve je lošije, a njihovo izravno ili neizravno sudjelovanje u njoj je minimalno. Politička participacija smatra se važnom karakteristikom demokratskih građana, a opadanje razine participacije u zapadnim društvima izaziva mnogobrojne zabrinutosti. Političko obrazovanje započinje svakako u našim domovima, no nastavlja se kroz školovanje. Učenje mladih o strukturama država i povijesnim političkim činjenicama može se pratiti još od ideja Emilea Durkheima koji je tvrdio da bi škole trebale osposobljavati učenike za društvene uloge koje će preuzeti u svom kasnijem životu. Izravni oblici građanskog obrazovanja mogu snažno utjecati na razvoj građanskih stavova, a mogu se provoditi kroz nastavu politike i gospodarstva, posjetima parlamentu i ostalim političkim institucijama. Smatra se kako kurikulum građanskog odgoja može povećati sklonosti i kapacitete koji podržavaju razvoj društvene angažiranosti te da što više ljudi zna o politici to će se lakše stjecati različite političke i participativne vještine (Claes i Hooghe, 2008).

2. Istraživanja utjecaja političkog obrazovanja u svijetu

Istraživanja tijekom proteklog desetljeća ukazuju na nedovoljnu građansku i političku angažiranost mladih (Ribeiro i Menezes, 2022). Ribeiro i Menezes (2022: 5) u svojim studijama ukazuju da u stvarnosti mladi pokazuju snažan interes i politički angažman u političkim pitanjima koja ih izravno pogađaju kao što su obrazovanje, zapošljavanje, rasizam i nasilje te navode kako se njihov angažman često očituje kroz *online* aktivnosti, volontiranje i podršku lokalnim inicijativama, iako se u isto vrijeme svjedoči nedostatku investiranja u građansko obrazovanje (Ribeiro i Menezes, 2022).

Škola ima središnju ulogu u građanskom obrazovanju jer promiče aktivnosti koje mladima omogućuju razvoj građanskih vještina te predstavlja mjesto koje omogućuje uvjete za razvoj vrijednosti i pismenosti. Političko sudjelovanje se navodi vrlo bitnim jer potiče građane na preuzimanje kontrole nad vlastitim životima i životima zajednica, pružajući im osnažujući okvir. Naposljetku, „čini se da su iskustva sudjelovanja tijekom adolescencije i mladosti dobar pokazatelj političkog angažmana tijekom života u kasnijoj dobi“ (Ribeiro i Menezes, 2022:7).

Dok se politička pasivnost uvelike smatra problemom, postoje istraživači koji imaju različite ideje o tome kako ta pasivnost ne mora nužno predstavljati prijetnju demokraciji. Shodno tome Ribeiro i Menezes (2022) iskazuju činjenice da mladi Europljani nisu zadovoljni tradicionalnim metodama političkog sudjelovanja i nedostatkom personalizacije u građanstvu. Tako ne samo da postmoderni građani izbjegavaju tradicionalne oblike političkog sudjelovanja, već razvijaju dinamičnije oblike. Prema istraživanju provedenom od strane Magalhaesa i Sanz Morala (Ribeiro i Menezes, 2022) u Portugalu, iako mladi Portugalci pokazuju relativno nisku razinu sudjelovanja, njihovo sudjelovanje je veće u usporedbi s odraslima. Istaknuto je kako smo svjedoci krize koja ima dvostruki i kontradiktorni karakter: tradicionalni načini sudjelovanja koji su karakteristični za starije generacije se napuštaju, dok se istovremeno pojavljuju novi oblici sudjelovanja. Neki od takvih oblika sudjelovanja su *online* potpisivanje peticija, sudjelovanje u demonstracijama ili čak podržavanje određenih antipolitičkih pokreta. Kako se u demokracijama sve više dovodilo u pitanje način na koji obrazovanje može pridonijeti formiranju i održavanju demokratske kulture, tako je u 1980-im i 1990-im provedeno nekoliko obrazovnih reformi sa snažnim naglaskom na promicanje građanstva mladih. Tako je „u Portugalu građansko obrazovanje uvedeno u nastavne planove i programe 1989. godine, ali posljednjih godina su politike građanskog obrazovanja nerijetko bile meta snažnog oduzimanja od strane vlade“ (Ribeiro i Menezes, 2002: 9). U vrijeme trećeg vala demokratizacije u Europi, odnosno 1997. godine, Vijeće Europe je pokrenulo projekt Obrazovanje za demokratsko građanstvo. Potreba za pokretanjem tog projekta proizašla je prvenstveno iz političkih promjena koje su se tada osjećale. Iako želja za uvođenjem obrazovanja za građansko državljanstvo u školske kurikulume nije bila nova ideja, tranzicija prema demokraciji kroz koju su prošle mnoge europske zemlje, a koja se odvijala postupno, potaknula je nove pokušaje postizanja tog cilja. U Portugalu je tranzicija prema demokraciji oblikovala nove poglede na građanstvo, a obrazovanje za građanstvo je dobilo ključnu ulogu u obrazovnim politikama u narednim desetljećima. Unatoč Ugovoru iz Maastrichta koji je pridonio idealu europskog građanstva, na koje imaju pravo svi građani država članica Europske unije, nedostaje standardizacija među tim državama (Ribeiro i Menezes, 2022) što znači da ne postoji zajedničko gospodarstvo ili jednaki

pristup socijalnim pravima, poput podrške u pitanjima zapošljavanja, zdravstva ili mirovina i reformi (Ribeiro i Menezes, 2022).

Nadalje, „do 1989. građansko obrazovanje bilo je dio nastavnog plana i programa i imalo je nekoliko denominacija, poput građanskog obrazovanja, društvenih studija i poučavanja o Poljskoj i suvremenom svijetu“ (Ribeiro i Menezes, 2022: 14). U Poljskoj je kurikulum bio „sredstvo širenja socijalističkih vrijednosti koje su bile strane ili antagonističke prema vrijednostima koje su mnogi Poljaci poštovali“ (Leek, 2016: 51, prema: Ribeiro i Menezes, 2022: 15). Poljski Zakon o obrazovanju donesen je 1991. godine, no narednih će se godina izmjenjivati i dopunjavati. U Poljskoj je obrazovanje obvezno do 18. godine što dovodi do značajnih promjena u poljskom društvu. Obrazovanje dobiva na važnosti i javlja se društveno shvaćanje da ono osigurava bolje uvjete života te da je izvor znanja i vještina aktivnog građanskog društva. U Poljskoj postoji program obrazovanja za građanstvo prema kojem je građansko obrazovanje obavezno na svakoj razini obrazovanja. Najčešće korišteni program je KOSS (polj. Kształcenie Obywatelskie w Szkole Samorządowej, hrv. Kurikulumski okvir za srednjoškolsko obrazovanje), a cilj samog projekta je poticanje učenika na aktivno učenje kroz rasprave, simulacije, studije slučaja te individualne i grupne projekte. U lipnju 2016. godine provedena je obrazovna reforma s potporom u povećanju broja tjednih sati za nastavu povijesti i financiranja školskih izleta na mjesta sjećanja pojedinih događaja. S druge strane, u Portugalu su nakon pada diktature pokušali uvesti obrazovanje o građanstvu u školski program uključujući područja kao što su politika i građansko obrazovanje, no zbog velike prisutnosti skepticizma dolazi do napuštanja te ideje. Portugal se 1986. godine pridružio EEC¹-u, a Zakon o obrazovanju iste te godine naglašava važnost građanskog obrazovanja. Godine 2001. dolazi do reorganizacije kurikuluma s fokusom na građansko obrazovanje kroz područja poput građanskog odgoja. Kasnije dolazi do suočavanja kurikuluma s raznim kontroverzama što rezultira njegovim prekidom od strane ministra obrazovanja, no unatoč tome škole su zadržale autonomiju za upravljanje projektima i aktivnostima vezanim uz građansko obrazovanje (Ribeiro i Menezes, 2022).

Švedska je 1842. godine uvela opću osnovnu školu, pri čemu je crkva imala ključnu ulogu u širenju pismenosti. Njihov obrazovni sustav temelji se na demokraciji s naglaskom na poštovanje ljudskih prava, a građansko obrazovanje je obvezni predmet u švedskom kurikulumu. Školska politika naginje konzervativnom smjeru s jačim naglaskom na disciplini, dok progresivni pristup preferira inkluzivne ideje (Ribeiro i Menezes, 2022).

¹ European Economic Community

Sve većem broju nevladinih organizacija cilj je educirati mlade kroz aktivnosti građanskog obrazovanja kao što su različite konferencije, radionice, okrugli stolovi, sastanci, debate i rasprave. Također, nevladine organizacije osmišljavaju i objavljuju različite obrazovne materijale kao što su knjige, udžbenici, kampanje, novine, časopisi, obrazovni filmovi te multimedijски i internetski alati. Isto tako, tu su i aktivnosti poput klubova mladih, simulacije parlamenta, igranja uloga te razna akademska natjecanja. Općenito, nevladine organizacije smatraju da se građansko obrazovanje provodi redukcionistički ili da se ne tretira kao prioritet u formalnom obrazovnom sustavu te identificiraju nekoliko prepreka u građanskom obrazovanju. Neki tvrde da se obrazovanje o građanstvu zanemaruje u školama i ne smatra relevantnim u usporedbi s drugim područjima kurikuluma te da se nacionalni planovi fokusiraju na teorijsko znanje o građanstvu bez pravih prilika za praktičnu primjenu (Ribeiro i Menezes, 2022).

Ribeiro i Menezes (2022) tvrde kako se sudjelovanje mladih najviše očituje kroz glasanja, a unatoč stalnim stopama sudjelovanja mladih opaža se smanjenje ulaganja u obrazovanje o građanstvu u mnogim zemljama. Također, navode kako nevladine organizacije rade na promicanju i razvoju obrazovanja o građanstvu, no ujedno tvrde kako se ono provodi u minimalnoj mjeri ili nije prioritet u formalnom obrazovnom sustavu. Nadalje, unatoč preprekama zabilježena su pozitivna iskustva u porastu interesa škola i zajednica za građansko obrazovanje te iako se pojavljuje opažena apatija u tradicionalnim oblicima sudjelovanja, primjećuje se porast novih i dinamičnijih oblika poput peticija i demonstracija. Također, naglašavaju važnost prilagodbe obrazovanja o građanstvu stvarnosti te podržava potrebu za specifičnom obukom nastavnika i integracijom obrazovanja o građanstvu u zajednici kako bi mladi razvijali svoje građanske vještine (Ribeiro i Menezes, 2022).

3. Političko obrazovanje mladih u Republici Hrvatskoj

Kako u drugim zemljama svijeta, tako se i u Republici Hrvatskoj kroz proteklih nekoliko godina u znatnoj mjeri propituje stanje demokracije. Kao glavni indikatori krize u demokraciji ističu se „sve slabije sudjelovanje građana u politici, posebice u izborima i strankama, slabljenje identifikacije građana s političkim strankama, izražena erozija povjerenja u političke institucije i sve slabija zainteresiranost za politiku“ (Čular i Šalaj, 2019: 8).

Naime, „i mladi i odrasli u Hrvatskoj susreću se s nedostatnom razinom građanskih kompetencija“ (Kekez i dr, 2017: 19). Kako bi mladi postali članovi društva koji aktivno sudjeluju u oblikovanju političkog okruženja, što je ključno za razvoj političke socijalizacije,

glavna zadaća građanskog obrazovanja i osposobljavanja je da se „generacija koja raste dovede u kontakt s politikom“ (Yoldas, 2015: 545).

Ministarstvo znanosti i obrazovanja uvelo je Odluku o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Politike i gospodarstva za gimnazije u Republici Hrvatskoj (dalje u tekstu Odluka) prema kojoj se u srednjoškolskom obrazovanju u Republici Hrvatskoj politički odgoj i obrazovanje provodi kroz nastavni predmet Politika i gospodarstvo, dok se gospodarski odgoj provodi kroz nekoliko različitih predmeta. Nadalje, nastavni predmet Politika i gospodarstvo ima jedinstven program za sve škole, ali se razlikuju satnice unutar kojih se realiziraju planirani sadržaji. Unutar ovog nastavnog predmeta potiče se razvijanje političkog mišljenja, kritičkog promišljanja te stvaranje demokratske i građanske svijesti kod mladih ljudi. Tako se učenicima pruža prilika za istraživanje i dublje razumijevanje upravljanja političkom zajednicom, razvoja javnih politika te analize interesnih odnosa i moći unutar političkog okruženja. Aktivno se potiče kritičko razmišljanje o pravima i odgovornostima vezanim uz državljanstvo, ulogom vlasti te načinima kako građani mogu sudjelovati u političkim procesima radi zaštite interesa građana i općeg dobra (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2015).

Također, prema Odluci se nastoji razvijati svijest o vlastitim vrijednostima, vrijednostima drugih ljudi te ljudskim pravima što omogućuje učenicima razvijanje odgovornih stavova, tolerancije i sposobnosti suživota u raznolikoj zajednici. Odluka ističe kako se kroz navedeni nastavni predmet svakom učeniku omogućuje da usvoji znanja o obilježjima političke i ekonomske zajednice, razvije kompetencije za odgovorno djelovanje u javnom životu njegujući suživot u različitosti, upozna ustrojstvo vlasti Republike Hrvatske, usvaja demokratska načela i vrijednosti, spozna i razumije uloge i odgovornosti različitih razina i oblika vlasti u suvremenom društvima te načine na koje građani odgovorno i učinkovito sudjeluju u političkom i ekonomskom djelovanju u uvjetima slobode izbora i tržišne slobode. Isto tako, da razvije sposobnost postavljanja pitanja, kritičkog mišljenja i suočavanja s političkim i ekonomskim problemima i događajima. Odluka ističe kako je navedeni nastavni predmet povezan s drugim odgojno-obrazovnim područjima pa tako možemo izdvojiti njegovu povezanost s matematičkim područjem koja se ostvaruje kroz utvrđivanje rezultata izbora ili izračuna mandata za Hrvatski sabor. Korelacija s tehničkim i informatičkim područjem postiže se spoznavanjem utjecaja tehnologije na gospodarski razvoj, procjenom društvenih posljedica tehnološkog razvoja te afirmacijom odgovornosti u njezinu korištenju. Kontinuiranim učenjem učenici postaju aktivni sudionici u svojoj političkoj i ekonomskoj zajednici (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2015).

Nadalje, istraživanja političke pismenosti učenika završnih razreda srednjih škola u Republici Hrvatskoj koja su proveli Baketa i suradnici (2021) utvrđuju kako je vrsta srednjoškolskog programa ključan čimbenik za političko znanje i informiranost te političku socijalizaciju mladih u širem smislu. Baketa i suradnici smatraju kako nije napravljen adekvatan pomak u razvoju i implementaciji građanskog odgoja i obrazovanja koji je trebao smanjiti identificirane razlike i povećati političku pismenost svih učenika završnih razreda srednjih škola u Republici Hrvatskoj (Baketa i dr, 2021).

Prema Turk (2022) razvojni put europske dimenzije obrazovanja u Hrvatskoj odvijao se kroz tri faze. Prva faza je trajala od 1996. do 2012. godine. To je faza iniciranja europske dimenzije u obrazovanju te se u tom razdoblju razmatra uvođenje istog koncepta u školstvo Republike Hrvatske. Faza je popraćena raspravama koje ukazuju na novi koncept koji proizlazi iz europskih obrazovnih politika i zahtijeva čvrstu teorijsku utemeljenost. Stručne rasprave i zaključci tog razdoblja postavili su dobre temelje za daljnji razvoj ovog odgojno-obrazovnog pitanja. Druga faza obuhvaća razdoblje od 2013. do 2020. godine. To je faza u kojoj se kroz znanstvene radove utvrđuje složenost izazova s kojima se hrvatski nacionalni obrazovni sustav već dugi niz godina suočava u implementaciji i razvoju europske dimenzije obrazovanja. U tom razdoblju uočene su činjenice prema kojima pedagoški stručnjaci i studenti obrazovnih znanosti u Republici Hrvatskoj kompetencije europske dimenzije smatraju gotovo pa nevažnima te se iskazuje vrlo nisko znanje o europskim obrazovnim politikama i ciljevima. Treća faza obuhvaća razdoblje od 2015. do 2020. godine te je to faza europske dimenzije obrazovanja u školskim udžbenicima povijesti i geografije. Zapaženo je kako su udžbenici povijesti u Republici Hrvatskoj uglavnom fokusirani na činjenice te je uočen nedostatak prostora za suvremena pitanja. Slično stanje je bilo i s udžbenicima geografije što je ukazalo na nedostatak prisutnosti europske dimenzije obrazovanja te na nedostatak poticanja kritičkog razmišljanja učenika i učitelja (Turk, 2022).

4. Metodologija istraživanja

4.1. Cilj istraživanja i hipoteze

Završni rad istražiti će samoprocjene studenata Prijediplomskog i Diplomskog studija politologije pri Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu o povezanosti vlastitog političkog obrazovanja s političkom participacijom. Polazište završnog rada je povezanost političke edukacije ispitanika u nastavi sekundarnog obrazovanja s potrebom za političkom participacijom.

H1: Podacima dobivenim upitnikom uočiti će se razlike odgovora ispitanika obzirom na spol, iako je pretpostavka da u odnosu na varijablu neće biti značajne razlike.

H2: Očekuje se da će prediktor samoprocjene studenata o razumijevanju političkih pojmova i procesa, kao i uključenosti u političke aktivnosti biti samoprocjena uspješnosti vlastitog srednjoškolskog političkog obrazovanja.

H3: Odgovorima ispitanika različitih studijskih godina pretpostavlja se da će se starije generacije studenata kritičkije odnositi, ovisno o studijem stečenim kompetencijama političke pismenosti, prema samoprocjeni uspješnosti vlastitog srednjoškolskog obrazovanja i povezanosti iste s političkim participiranjem.

4.2. Uzorak, varijable, instrument, postupak i metode

Broj ispitanika je $N=203$ koji uključuje studente svih studijskih godina studija politologije na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu u 2023./24. akademskoj godini. Ispitanici su anonimno ispunjavali upitnik od 11 čestica (Prilog 1), gdje se prve dvije čestice odnose na sociodemografska obilježja ispitanika (spol ispitanika i godina studija; neovisne varijable), a čestice 3. – 11. na samoprocjene odgovora Likertovom skalom od 5 stupnjeva (1 – uopće se ne slažem, 2 – uglavnom se ne slažem, 3 – niti se slažem niti ne slažem, 4 – uglavnom se slažem i 5 – u potpunosti se slažem) kojima su ispitanici iskazali svoja mišljenja o povezanosti vlastitog srednjoškolskog političkog obrazovanja s osobnom političkom participacijom (ovisne varijable). Čestice upitnika 3. – 11. su tvrdnje koje se promatraju kao zasebne ovisne varijable. Upitnik je distribuiran kroz poveznicu na elektroničku inačicu na način da osigurava anonimnost ispitanika (Prilog 3). Rezultati dobiveni anketnim istraživanjem prikazani su u postotnim vrijednostima, u odnosu na obje neovisne varijable. Ispitanici su ispunjavali upitnik tijekom mjeseca lipnja 2024. godine (akademska godina 2023./24.). Privola Etičkog povjerenstva Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu dobivena je 7. lipnja 2024. godine (Prilog 2).

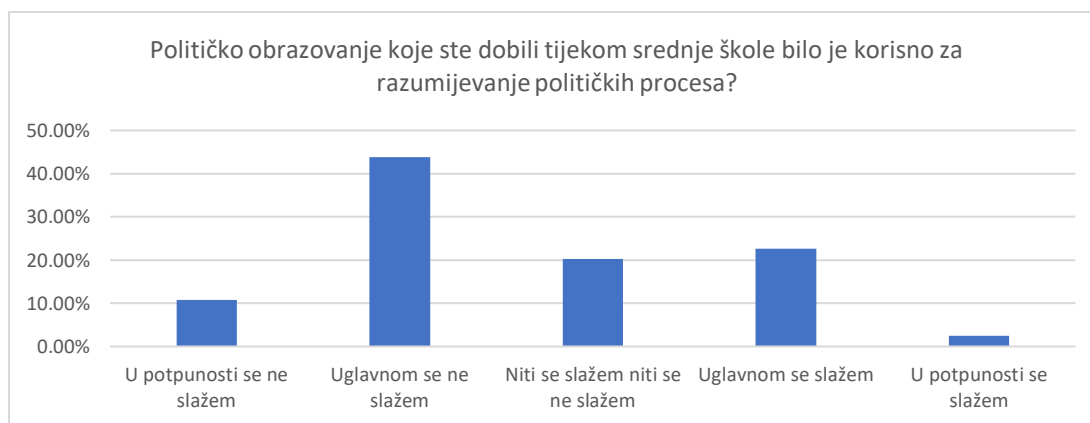
5. Rezultati istraživanja i interpretacija

Anonimni anketni upitnik koji je distribuiran kroz poveznicu na elektroničku inačicu ispunilo je 203 ispitanika. Prva dva pitanja anketnog upitnika odnose se na spol i na godinu studija. Ostala pitanja odnose se na iskazivanje mišljenja o povezanosti vlastitog srednjoškolskog političkog obrazovanja s osobnom političkom participacijom. Od ukupno 203 ispitanika koji su ispunili anketni upitnik, njih 60 je muškog spola, 142 ženskog spola, dok jedan ispitanik pripada u skupinu „Ostalo“. Nadalje, broj ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju u odnosu na

godinu studija je sljedeći: prva godina 71 ispitanik (35%), druga godina 28 ispitanika (13,8%), treća godina 40 ispitanika (19,7%), četvrta godina 37 ispitanika (18,2%) te peta godina 27 ispitanika (13,3%).

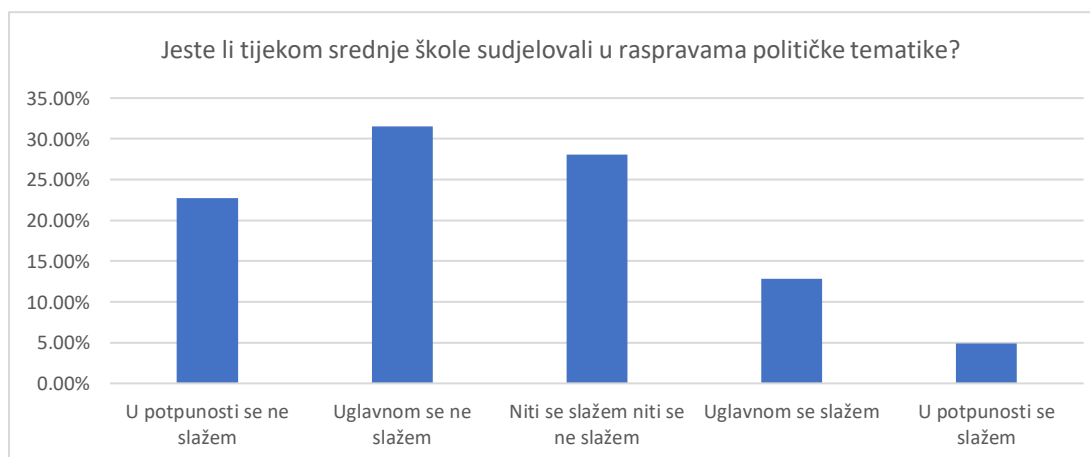
Na treće pitanje „Političko obrazovanje koje ste dobili tijekom srednje škole bilo je korisno za razumijevanje političkih procesa?“, 5 ispitanika (2,5%) odgovorilo je s „U potpunosti se slažem“, 46 ispitanika (22,7%) odgovorilo je s „Uglavnom se slažem“, 41 ispitanik (20,2%) odgovorio je s „Niti se slažem niti se ne slažem“, 89 ispitanika (43,8%) odgovorilo je s „Uglavnom se ne slažem“, dok su 22 ispitanika (10,8%) odgovorila s „U potpunosti se ne slažem“.

Grafikon 1: Prikaz odgovora ispitanika na treće pitanje anketnog upitnika

Na četvrto pitanje „Jeste li tijekom srednje škole sudjelovali u raspravama političke tematike?“, 10 ispitanika (4,9%) odgovorilo je s „U potpunosti se slažem“, 26 ispitanika (12,8%) odgovorilo je s „Uglavnom se slažem“, 57 ispitanika (28,1%) odgovorilo je s „Niti se slažem niti se ne slažem“, 64 ispitanika (31,5%) odgovorilo je s „Uglavnom se ne slažem“, dok je 46 ispitanika (22,7%) odgovorilo s „U potpunosti se ne slažem“.

Grafikon 2: Prikaz odgovora ispitanika na četvrto pitanje anketnog upitnika

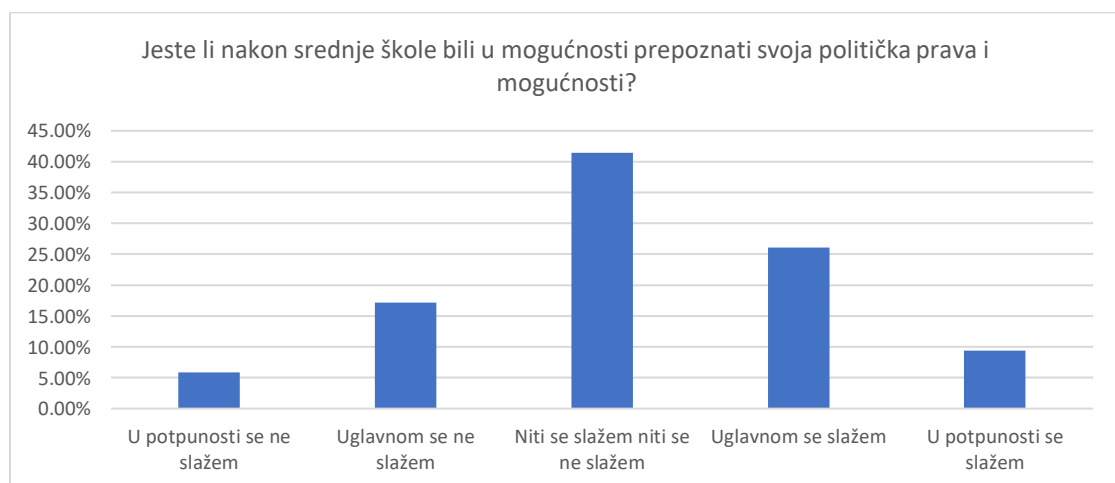
Na peto pitanje „Je li Vas političko obrazovanje u srednjoj školi potaknulo na sudjelovanje u političkim kampanjama“, 3 ispitanika (1,5%) odgovorilo je s „U potpunosti se slažem“, 7 ispitanika (3,4%) odgovorilo je s „Uglavnom se slažem“, 35 ispitanika (17,2%) odgovorilo je s „Niti se slažem niti se ne slažem“, 63 ispitanika (31%) odgovorilo je s „Uglavnom se ne slažem“, dok je 95 ispitanika (46,8%) odgovorilo s „U potpunosti se ne slažem“.

Grafikon 3: Prikaz odgovora ispitanika na peto pitanje anketnog upitnika

Na šesto pitanje „Jeste li nakon srednje škole bili u mogućnosti prepoznati svoja politička prava i mogućnosti?“ 19 ispitanika (9,4%) odgovorilo je s „U potpunosti se slažem“, 53 ispitanika (26,1%) odgovorilo je s „Uglavnom se slažem“, 84 ispitanika (41,4%) odgovorilo je s „Niti se slažem niti se ne slažem“, 35 ispitanika (17,2%) odgovorilo je s „Uglavnom se ne slažem“, dok je 12 ispitanika (5,9%) odgovorilo s „U potpunosti se ne slažem“.

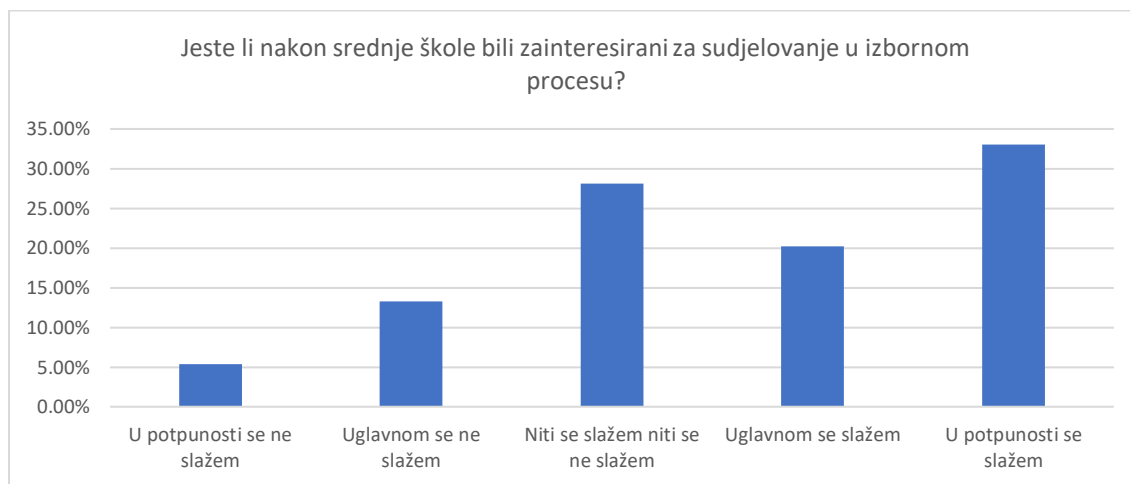
Grafikon 4: Prikaz odgovora ispitanika na šesto pitanje anketnog upitnika

Na sedmo pitanje „Jeste li nakon srednje škole bili zainteresirani za sudjelovanje u izbornom procesu?“ 67 ispitanika (33%) odgovorilo je s „U potpunosti se slažem“, 41 ispitanik (20,2%) odgovorio je s „Uglavnom se slažem“, 57 ispitanika (28,1%) odgovorilo je s „Niti se slažem

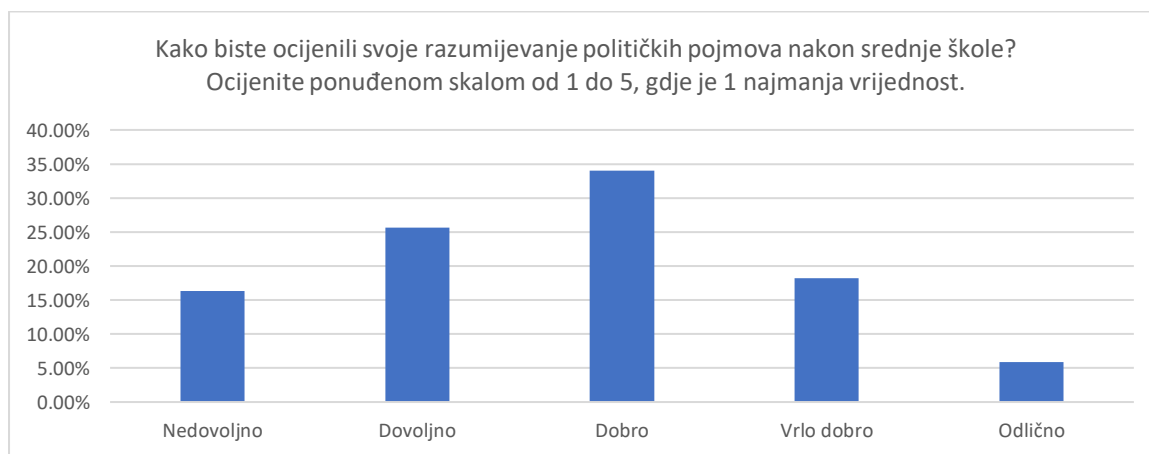
niti se ne slažem“, 27 ispitanika (13,3%) odgovorilo je s „Uglavnom se ne slažem“, dok je 11 ispitanika (5,4%) odgovorilo s „U potpunosti se ne slažem“.

Grafikon 5: Prikaz odgovora ispitanika na sedmo pitanje anketnog upitnika

Na osmo pitanje „Kako biste ocijenili svoje razumijevanje političkih pojmova nakon srednje škole? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost.“ 12 ispitanika (5,9%) označilo je 5, 37 ispitanika (18,2%) označilo je 4, 69 ispitanika (34%) označilo je 3, 52 ispitanika (25,6%) označilo je 2, dok je 33 ispitanika (16,3%) označilo 1.

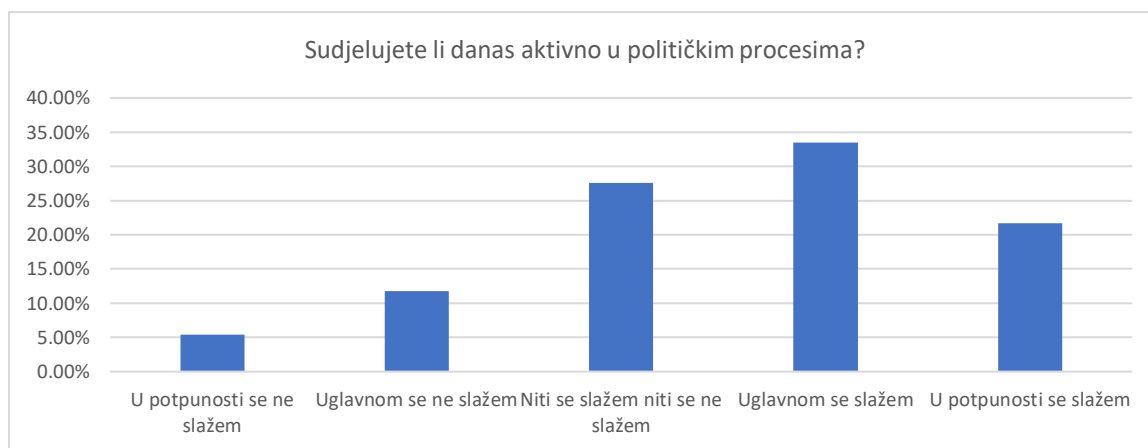
Grafikon 6: Prikaz odgovora ispitanika na osmo pitanje anketnog upitnika

Na deveto pitanje „Sudjelujete li danas aktivno u političkim procesima?“, 44 ispitanika (21,7%) odgovorilo je s „U potpunosti se slažem“, 68 ispitanika (33,5%) odgovorilo je s „Uglavnom se slažem“, 56 ispitanika (27,6%) odgovorilo je s „Niti se slažem niti se ne slažem“, 24 ispitanika (11,8%) odgovorilo je s „Uglavnom se ne slažem“, dok je 11 ispitanika (5,4%) odgovorilo s „U potpunosti se ne slažem“.

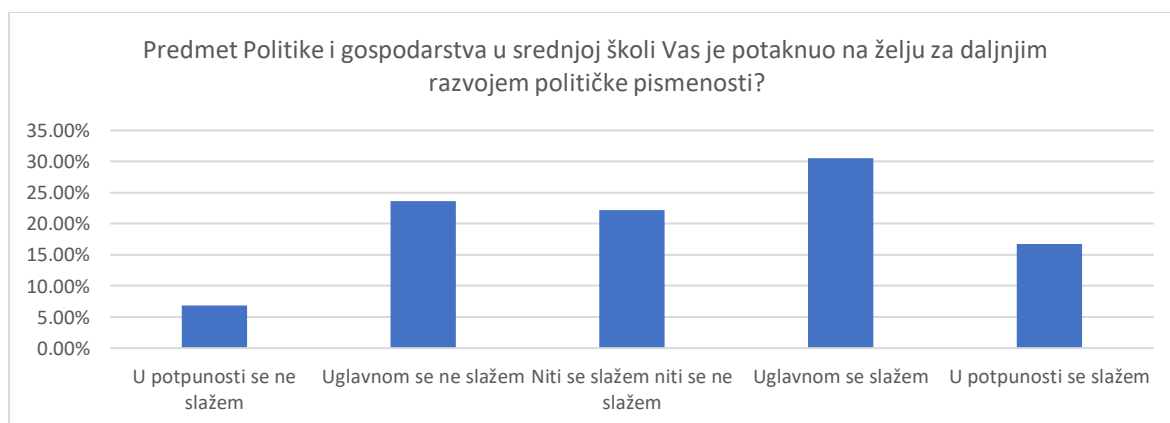
Na deseto pitanje „Predmet Politike i gospodarstva u srednjoj školi Vas je potaknuo na želju za daljnjim razvojem političke pismenosti?“, 34 ispitanika (16,7%) odgovorilo je s „U potpunosti

Grafikon 7: Prikaz odgovora ispitanika na deveto pitanje anketnog upitnika

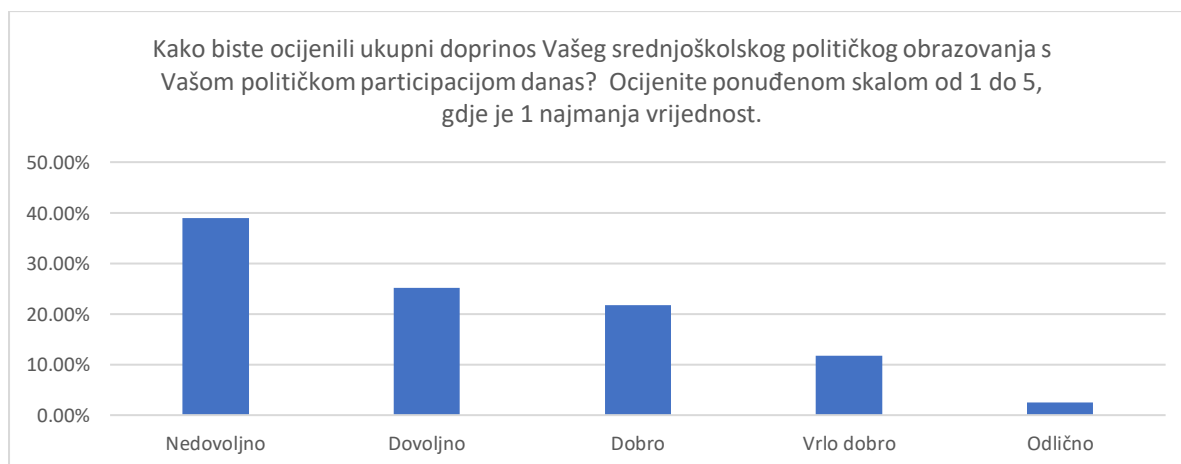

se slažem“, 62 ispitanika (30,5%) odgovorilo je s „Uglavnom se slažem“, 45 ispitanika (22,2%) odgovorilo je s „Niti se slažem niti se ne slažem“, 48 ispitanika (23,6%) odgovorilo je s „Uglavnom se ne slažem“, dok je 14 ispitanika (6,9%) odgovorilo s „U potpunosti se ne slažem“.

Grafikon 8: Prikaz odgovora ispitanika na deseto pitanje anketnog upitnika

Grafikon 9: Prikaz odgovora ispitanika na jedanaesto pitanje anketnog upitnika

Na jedanaesto pitanje „Kako biste ocijenili ukupni doprinos Vašeg srednjoškolskog političkog obrazovanja s Vašom političkom participacijom danas? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost.“, 5 ispitanika (2,5%) označilo je 5, 24 ispitanika (11,8%) označilo je 4, 44 ispitanika (21,7%) označile su 3, 51 ispitanik (25,1%) označio je 2, dok je 79 ispitanika (38,9%) označilo 1.

5.1. Rezultati prema spolu kao ovisnoj varijabli

Tablica 1: Prikaz odgovora ispitanika ženskog spola²

	Pitanje 1	Pitanje 2	Pitanje 3	Pitanje 4	Pitanje 5	Pitanje 6	Pitanje 7	Pitanje 8	Pitanje 9
U potpunosti se ne slažem	9,86%	24,65%	45,77%	4,23%	4,23%	19,72%	1,41%	3,52%	38,03%
Uglavnom se ne slažem	46,48%	36,62%	27,46%	19,72%	13,38%	28,17%	12,68%	23,94%	27,46%
Niti se slažem niti se ne slažem	20,42%	23,94%	20,42%	45,07%	28,87%	36,62%	33,10%	23,24%	20,42%
Uglavnom se slažem	21,83%	9,15%	4,23%	23,24%	21,83%	12,68%	30,28%	32,39%	11,97%
U potpunosti se slažem	1,41%	5,63%	2,11%	7,75%	31,69%	2,82%	22,54%	16,9%	2,11%

Prema prikazu ispitanika ženskog spola (Tablica 1) možemo vidjeti kako nešto više od polovice ispitanika smatra da obrazovanje koje su dobili tijekom srednje škole nije bilo korisno za razumijevanje političkih procesa te kako tijekom srednje škole nisu sudjelovali u raspravama političke tematike. Gotovo većina ispitanika ističe kako ih političko obrazovanje u srednjoj školi nije potaknulo na sudjelovanje u političkim kampanjama te je manji broj onih koji su nakon srednje škole bili u mogućnosti prepoznati svoja politička prava i mogućnosti. Nadalje, u značajno manjem broju su oni koji nakon srednje škole nisu bili zainteresirani za sudjelovanje u izbornom procesu te je značajno manje onih koji danas ne sudjeluju aktivno u političkom

² Pitanje 1: Političko obrazovanje koje ste dobili tijekom srednje škole bilo je korisno za razumijevanje političkih procesa? Pitanje 2: Jeste li tijekom srednje škole sudjelovali u raspravama političke tematike? Pitanje 3: Je li Vas političko obrazovanje u srednjoj školi potaknulo na sudjelovanje u političkim kampanjama? Pitanje 4: Jeste li nakon srednje škole bili u mogućnosti prepoznati svoja politička prava i mogućnosti? Pitanje 5: Jeste li nakon srednje škole bili zainteresirani za sudjelovanje u izbornom procesu? Pitanje 6: Kako biste ocijenili svoje razumijevanje političkih pojmova nakon srednje škole? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost. Pitanje 7: Sudjelujete li danas aktivno u političkim procesima? Pitanje 8: Predmet Politike i gospodarstva u srednjoj školi Vas je potaknuo na želju za daljnjim razvojem političke pismenosti? Pitanje 9: Kako biste ocijenili ukupni doprinos Vašeg srednjoškolskog političkog obrazovanja s Vašom političkom participacijom danas? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost.

procesu. Na pitanje o procjeni u kojoj mjeri ih je predmet Politika i gospodarstvo potaknuo na daljnji razvoj političke pismenosti najviše ispitanika odgovorilo je s „Uglavnom se slažem“ (32,39%), a najmanje s „U potpunosti se ne slažem“ (3,52%). Svoje razumijevanje političkih pojmova nakon srednje škole najviše je procijenjeno ocjenom 3 (36,62%), dok je na pitanje o procjeni utjecaja njihovog srednjoškolskog obrazovanja na njihovu političku participaciju danas najviše odgovoreno s ocjenom 1 (38,03%), a najmanje s 5 (2,11%).

Tablica 2: Prikaz odgovora ispitanika muškog spola³

	Pitanje 1	Pitanje 2	Pitanje 3	Pitanje 4	Pitanje 5	Pitanje 6	Pitanje 7	Pitanje 8	Pitanje 9
U potpunosti se ne slažem	13,33%	18,33%	50%	10%	8,33%	8,33%	15%	15%	41,67%
Uglavnom se ne slažem	38,33%	20%	40%	11,67%	13,33%	20%	10%	23,33%	20%
Niti se slažem niti se ne slažem	18,33%	38,33%	8,33%	31,67%	25%	28,33%	15%	18,33%	25%
Uglavnom se slažem	25%	20%	1,67%	33,33%	16,67%	30%	40%	26,67%	10%
U potpunosti se slažem	5%	3,33%	0%	13,33%	36,67%	13,33%	20%	16,67%	3,33%

Prema prikazu odgovora ispitanika muškog spola (Tablica 2) možemo vidjeti kako malo više od polovice ispitanika smatra da obrazovanje koje su dobili tijekom srednje škole nije bilo korisno za razumijevanje političkih procesa. Naime, čak 38,33% ispitanika odgovorilo je s „Uglavnom se ne slažem“, dok je samo 5% ispitanika istaknulo kako je obrazovanje tijekom srednje škole bilo korisno za razumijevanje političkih procesa. Ispitanici ističu kako nisu često sudjelovali u raspravama političke tematike i političkim kampanjama. Samo 3,33% ispitanika ističe kako je sudjelovalo u raspravama političke tematike, dok ni jednog ispitanika političko obrazovanje u srednjoj školi nije potaknulo na sudjelovanje u političkim kampanjama. U svoje prepoznavanje svojih političkih prava i mogućnosti samo je nekolicina potpuno sigurna

³ Pitanje 1: Političko obrazovanje koje ste dobili tijekom srednje škole bilo je korisno za razumijevanje političkih procesa? Pitanje 2: Jeste li tijekom srednje škole sudjelovali u raspravama političke tematike? Pitanje 3: Je li Vas političko obrazovanje u srednjoj školi potaknulo na sudjelovanje u političkim kampanjama? Pitanje 4: Jeste li nakon srednje škole bili u mogućnosti prepoznati svoja politička prava i mogućnosti? Pitanje 5: Jeste li nakon srednje škole bili zainteresirani za sudjelovanje u izbornom procesu? Pitanje 6: Kako biste ocijenili svoje razumijevanje političkih pojmova nakon srednje škole? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost. Pitanje 7: Sudjelujete li danas aktivno u političkim procesima? Pitanje 8: Predmet Politike i gospodarstva u srednjoj školi Vas je potaknuo na želju za daljnjim razvojem političke pismenosti? Pitanje 9: Kako biste ocijenili ukupni doprinos Vašeg srednjoškolskog političkog obrazovanja s Vašom političkom participacijom danas? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost.

(13,33%), dok je najviše ispitanika iskazalo kako nije sigurno oko navedenog (31,67%). Nakon srednje škole gotovo je polovica ispitanika bila zainteresirana za sudjelovanje u izbornom procesu te ih nešto više od polovice danas aktivno sudjeluje u političkim procesima. Razumijevanje političkih pojmova nakon srednje škole najviše je ocjenjeno s 4 (30%), a najmanje s 1 (8,33%), dok je na pitanje o procjeni utjecaja njihovog srednjoškolskog obrazovanja na njihovu participaciju danas najviše odgovoreno ocjenom 1 (41,67%), a najmanje s 5 (3,33%). Na pitanje o procjeni utjecaja predmeta Politike i gospodarstva na daljnji razvoj političke pismenosti najviše ispitanika odgovorilo je s „Uglavnom se slažem“ (26,67%), a najmanje s „U potpunosti se ne slažem“ (15%).

Ispitanik⁴ koji se izjasnio da nije ni muškog niti ženskog spola na pitanje „Je li političko obrazovanje dobiveno tijekom srednje škole bilo korisno za razumijevanje političkih procesa?“ ispitanik je odgovorio „Niti se slažem niti se ne slažem“. Na pitanje „Jeste li tijekom srednje škole sudjelovali u raspravama političke tematike?“ ispitanik je odgovorio „Uglavnom se slažem“. Na pitanje o sudjelovanju u političkim kampanjama ispitanik je odgovorio „Niti se slažem niti se ne slažem“. Također, na pitanja „Jeste li nakon srednje škole bili u mogućnosti prepoznati svoja politička prava i mogućnosti?“ te „Jeste li nakon srednje škole bili zainteresirani za sudjelovanje u izbornom procesu?“ ispitanik je odgovorio „Niti se slažem niti se ne slažem“. Ispitanik je svoje razumijevanje političkih pojmova nakon srednje škole ocijenio kao vrlo dobro. Na pitanje „Sudjelujete li danas aktivno u političkim procesima?“ ispitanik je odgovorio „Uglavnom se slažem“, dok na pitanje „Predmet Politike i gospodarstva u srednjoj školi Vas je potaknuo na želju za daljnjim razvojem političke pismenosti“ ispitanik je odgovorio „Niti se slažem niti se ne slažem“. Ispitanik ukupni doprinos srednjoškolskog političkog obrazovanja na vlastitu političku participaciju danas ocjenjuje kao vrlo dobro. Obzirom da se radi samo o jednoj osobi koja se opredijelila za kategoriju „Ostalo“ rezultati nisu značajni obzirom na H1.

5.2. Rezultati prema godini studija kao ovisnoj varijabli

Prema prikazu odgovora ispitanika prve godine studija (Tablica 3) možemo vidjeti kako većina smatra da političko obrazovanje koje su dobili tijekom srednje škole nije bilo korisno za razumijevanje političkih procesa, nisu sudjelovali u raspravama političke tematike i političkim kampanjama. Na pitanje o procjeni prepoznavanja svojih političkih prava i mogućnosti najviše njih nije sigurno u to, dok je mali broj onih koji su ih sa sigurnošću mogli prepoznati. Više od

⁴ Osoba čije se rezultate interpretira ovim odlomkom navodit će se kao ‘ispitanik’, gdje se muški rod ove imenice uzima kao generički pojam i ne sugerira kako rod, tako niti spol.

Tablica 3: Prikaz odgovora ispitanika prve godine studija⁵

	Pitanje 1	Pitanje 2	Pitanje 3	Pitanje 4	Pitanje 5	Pitanje 6	Pitanje 7	Pitanje 8	Pitanje 9
U potpunosti se ne slažem	9,86%	28,17%	42,25%	5,63%	5,63%	15,49%	5,63%	9,86%	42,25%
Uglavnom se ne slažem	43,66%	28,17%	30,99%	18,31%	16,9%	23,94%	18,31%	25,35%	25,35%
Niti se slažem niti se ne slažem	15,49%	33,8%	21,13%	39,44%	19,72%	38,03%	40,85%	18,31%	16,9%
Uglavnom se slažem	29,58%	8,45%	1,41%	26,76%	23,94%	18,31%	21,13%	29,58%	12,68%
U potpunosti se slažem	1,41%	1,41%	1,41%	9,86%	33,8%	4,23%	14,08%	16,9%	2,82%

50% ispitanika je nakon srednje škole bilo zainteresirano za sudjelovanje u političkom procesu, no ipak njih nekolicina (14,08%) danas sudjeluje aktivno u političkim procesima. Razumijevanje političkih pojmova nakon srednje škole najviše je ocijenjeno s 3 (38,08%) dok je na pitanje o procjeni utjecaja njihovog srednjoškolskog obrazovanja najviše odgovoreno ocjenom 1 (42,25%). Predmet Politike i gospodarstva je imao pozitivan utjecaj te je gotovo polovicu ispitanika potaknuo na daljnji razvoj političke pismenosti.

Prema prikazu odgovora ispitanika druge godine studija (Tablica 4) možemo vidjeti kako velika većina smatra da obrazovanje koje su dobili tijekom srednje škole nije bilo korisno za razumijevanje političkih procesa te ih nije potaknulo na sudjelovanje u političkim raspravama i kampanjama. Također, nešto više od većine (57,14%) nije sigurno u mogućnost prepoznavanja svojih političkih prava i mogućnosti nakon srednje škole te nešto manje od većine ispitanika (42,86%) iskazuje kako nije sigurno da su nakon srednje škole bili zainteresirani za sudjelovanje u izbornom procesu. Razumijevanje političkih pojmova nakon srednje škole najviše je ocijenjeno s 3 (39,29%), dok je na pitanje o procjeni utjecaja njihovog srednjoškolskog obrazovanja najviše odgovoreno ocjenom 2 (39,29%). Na pitanje o aktivnom

⁵ Pitanje 1: Političko obrazovanje koje ste dobili tijekom srednje škole bilo je korisno za razumijevanje političkih procesa? Pitanje 2: Jeste li tijekom srednje škole sudjelovali u raspravama političke tematike? Pitanje 3: Je li Vas političko obrazovanje u srednjoj školi potaknulo na sudjelovanje u političkim kampanjama? Pitanje 4: Jeste li nakon srednje škole bili u mogućnosti prepoznati svoja politička prava i mogućnosti? Pitanje 5: Jeste li nakon srednje škole bili zainteresirani za sudjelovanje u izbornom procesu? Pitanje 6: Kako biste ocijenili svoje razumijevanje političkih pojmova nakon srednje škole? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost. Pitanje 7: Sudjelujete li danas aktivno u političkim procesima? Pitanje 8: Predmet Politike i gospodarstva u srednjoj školi Vas je potaknuo na želju za daljnjim razvojem političke pismenosti? Pitanje 9: Kako biste ocijenili ukupni doprinos Vašeg srednjoškolskog političkog obrazovanja s Vašom političkom participacijom danas? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost.

sudjelovanju u političkim procesima danas, najviše odgovora je „Uglavnom se ne slažem“ (35,71%). S druge strane, na isto to pitanje s „Uglavnom se slažem“ odgovorilo je

Tablica 4: Prikaz odgovora ispitanika druge godine studija⁶

	Pitanje 1	Pitanje 2	Pitanje 3	Pitanje 4	Pitanje 5	Pitanje 6	Pitanje 7	Pitanje 8	Pitanje 9
U potpunosti se ne slažem	3,57%	7,14%	32,14%	3,57%	7,14%	7,14%	0%	0%	25%
Uglavnom se ne slažem	42,86%	42,86%	32,14%	25%	14,29%	35,71%	35,71%	25%	39,29%
Niti se slažem niti se ne slažem	39,29%	35,71%	21,43%	57,14%	42,86%	39,29%	25%	35,71%	28,57%
Uglavnom se slažem	10,71%	10,71%	10,71%	28,57%	17,86%	10,71%	32,14%	35,71%	3,57%
U potpunosti se slažem	3,57%	3,57%	3,57%	14,29%	17,86%	7,14%	7,14%	3,57%	3,57%

32,14% ispitanika. Na pitanje o samoprocjeni koliko ih je predmet Politike i gospodarstva potaknuo na želju za daljnjim razvojem političke pismenosti podjednako je odgovoreno s „Niti se slažem niti se ne slažem“ i „Uglavnom se slažem“ (35,71%).

Prema prikazu odgovora ispitanika treće godine studija (Tablica 5) možemo vidjeti kako se samo 17,5% ispitanika slaže da je političko obrazovanje koje su dobili tijekom srednje škole bilo korisno za razumijevanje političkih pojmova. Također, velika većina nije sudjelovala u raspravama političke tematike, a samo 2,5% njih sudjelovalo je u političkim kampanjama. Nešto manje od većine (45%) nije sigurno u mogućnost prepoznavanja svojih političkih prava i mogućnosti nakon srednje škole. Na pitanje zainteresiranosti za sudjelovanje u izbornom procesu podjednako je odgovoreno s „Niti se slažem niti se ne slažem“ i „U potpunosti se slažem“ (35%). Razumijevanje političkih pojmova nakon srednje škole najmanje je ocijenjeno ocjenom 5 (10%), dok je podjednaki broj ispitanika izabrao između ocjena 1, 2 i 3 (25%).

⁶ Pitanje 1: Političko obrazovanje koje ste dobili tijekom srednje škole bilo je korisno za razumijevanje političkih procesa? Pitanje 2: Jeste li tijekom srednje škole sudjelovali u raspravama političke tematike? Pitanje 3: Je li Vas političko obrazovanje u srednjoj školi potaknulo na sudjelovanje u političkim kampanjama? Pitanje 4: Jeste li nakon srednje škole bili u mogućnosti prepoznati svoja politička prava i mogućnosti? Pitanje 5: Jeste li nakon srednje škole bili zainteresirani za sudjelovanje u izbornom procesu? Pitanje 6: Kako biste ocijenili svoje razumijevanje političkih pojmova nakon srednje škole? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost. Pitanje 7: Sudjelujete li danas aktivno u političkim procesima? Pitanje 8: Predmet Politike i gospodarstva u srednjoj školu Vas je potaknuo na želju za daljnjim razvojem političke pismenosti? Pitanje 9: Kako biste ocijenili ukupni doprinos Vašeg srednjoškolskog političkog obrazovanja s Vašom političkom participacijom danas? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost.

Tablica 5: Prikaz odgovora ispitanika treće godine studija⁷

	Pitanje 1	Pitanje 2	Pitanje 3	Pitanje 4	Pitanje 5	Pitanje 6	Pitanje 7	Pitanje 8	Pitanje 9
U potpunosti se ne slažem	15%	25%	52,5%	7,5%	5%	25%	2,5%	2,5%	50%
Uglavnom se ne slažem	52,5%	27,5%	35%	17,5%	12,5%	25%	2,5%	22,5%	17,5%
Niti se slažem niti se ne slažem	15%	27,5%	10%	45%	35%	25%	20%	42,5%	27,5%
Uglavnom se slažem	17,5%	12,5%	2,5%	20%	12,5%	15%	42,5%	20%	5%
U potpunosti se slažem	0%	7,5%	0%	10%	35%	10%	32,5%	12,5%	0%

Na pitanje o procjeni utjecaja njihovog srednjoškolskog obrazovanja najviše odgovoreno ocjenom 3 (27,5%), dok nitko od ispitanika nije izabrao ocjenu 5. U političkim procesima danas aktivno sudjeluje 42,5% ispitanika, dok su u velikoj manjini oni koji ne sudjeluju. Na pitanje o samoprocjeni koliko ih je predmet Politike i gospodarstva potaknuo na želju za daljnjim razvojem političke pismenosti najviše je odgovoreno s „Niti se slažem niti se ne slažem“ (42,5%).

Prema prikazu odgovora ispitanika četvrte godine studija (Tablica 6) možemo vidjeti kako se najviše ispitanika (43,24%) uglavnom ne slaže da je političko obrazovanje koje su dobili tijekom srednje škole bilo korisno za razumijevanje političkih procesa te većina ispitanika (35,14%) uglavnom nije sudjelovalo u raspravama političke tematike, dok 48,65% ispitanika uopće nije potaknuto na sudjelovanje u političkim kampanjama. Također, nešto manje od većine (43,24%) nije sigurno u mogućnost prepoznavanja svojih političkih prava i mogućnosti nakon srednje škole. Nadalje, 43,24% ispitanika ističe kako je nakon srednje škole bilo u potpunosti zainteresirano za sudjelovanje u izbornom procesu. Razumijevanje političkih pojmova nakon srednje škole najviše je ocijenjeno s 3 (45,95%), dok je na pitanje o procjeni utjecaja njihovog

⁷ Pitanje 1: Političko obrazovanje koje ste dobili tijekom srednje škole bilo je korisno za razumijevanje političkih procesa? Pitanje 2: Jeste li tijekom srednje škole sudjelovali u raspravama političke tematike? Pitanje 3: Je li Vas političko obrazovanje u srednjoj školi potaknulo na sudjelovanje u političkim kampanjama? Pitanje 4: Jeste li nakon srednje škole bili u mogućnosti prepoznati svoja politička prava i mogućnosti? Pitanje 5: Jeste li nakon srednje škole bili zainteresirani za sudjelovanje u izbornom procesu? Pitanje 6: Kako biste ocijenili svoje razumijevanje političkih pojmova nakon srednje škole? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost. Pitanje 7: Sudjelujete li danas aktivno u političkim procesima? Pitanje 8: Predmet Politike i gospodarstva u srednjoj školi Vas je potaknuo na želju za daljnjim razvojem političke pismenosti? Pitanje 9: Kako biste ocijenili ukupni doprinos Vašeg srednjoškolskog političkog obrazovanja s Vašom političkom participacijom danas? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost.

Tablica 6: Prikaz odgovora ispitanika četvrte godine studija⁸

	Pitanje 1	Pitanje 2	Pitanje 3	Pitanje 4	Pitanje 5	Pitanje 6	Pitanje 7	Pitanje 8	Pitanje 9
U potpunosti se ne slažem	8,11%	18,92%	48,65%	5,41%	2,7%	8,11%	10,81%	5,41%	35,14%
Uglavnom se ne slažem	43,24%	35,14%	24,32%	10,81%	13,51%	24,32%	0%	21,62%	19,73%
Niti se slažem niti se ne slažem	24,32%	18,92%	24,32%	43,24%	21,62%	45,95%	16,22%	8,11%	18,92%
Uglavnom se slažem	24,32%	18,92%	2,7%	19,73%	18,92%	16,22%	40,54%	40,54%	16,22%
U potpunosti se slažem	0%	8,11%	0%	10,81%	43,24%	5,41%	32,43%	24,32%	0%

srednjoškolskog obrazovanja najviše odgovoreno ocjenom 1 (35,14%). U političkim procesima danas aktivno sudjeluje velika većina ispitanika te je Politika i gospodarstvo većinu ispitanika potaknula na želju za daljnjim razvojem političke pismenosti.

Prema prikazu odgovora ispitanika pete godine studija (Tablica 7) možemo vidjeti kako se većina ispitanika uglavnom ne slaže da je političko obrazovanje koje su dobili tijekom srednje škole bilo korisno za razumijevanje političkih procesa te nisu sudjelovali u raspravama političke tematike i političkim kampanjama. Nakon srednje škole gotovo je podjednak broj onih koji nisu bili sigurni u mogućnost prepoznavanja svojih političkih prava i mogućnosti te onih koji su bili u mogućnosti prepoznati ih. Nakon srednje škole većina ispitanika je bila zainteresirana za sudjelovanje u izbornom procesu te i danas aktivno sudjeluje u istom. Razumijevanje političkih pojmova nakon srednje škole najviše je ocijenjeno s 4 (33,33%), dok je na pitanje o procjeni utjecaja njihovog srednjoškolskog obrazovanja najviše odgovoreno ocjenom 1 (33,33%). Većina ispitanika (29,63%) uglavnom se slaže da ih je predmet Politika i gospodarstvo u srednjoj školi potaknuo na daljnji razvoj političke pismenosti te se 25,93% u potpunosti slaže s navedenim.

⁸ Pitanje 1: Političko obrazovanje koje ste dobili tijekom srednje škole bilo je korisno za razumijevanje političkih procesa? Pitanje 2: Jeste li tijekom srednje škole sudjelovali u raspravama političke tematike? Pitanje 3: Je li Vas političko obrazovanje u srednjoj školi potaknulo na sudjelovanje u političkim kampanjama? Pitanje 4: Jeste li nakon srednje škole bili u mogućnosti prepoznati svoja politička prava i mogućnosti? Pitanje 5: Jeste li nakon srednje škole bili zainteresirani za sudjelovanje u izbornom procesu? Pitanje 6: Kako biste ocijenili svoje razumijevanje političkih pojmova nakon srednje škole? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost. Pitanje 7: Sudjelujete li danas aktivno u političkim procesima? Pitanje 8: Predmet Politike i gospodarstva u srednjoj školi Vas je potaknuo na želju za daljnjim razvojem političke pismenosti? Pitanje 9: Kako biste ocijenili ukupni doprinos Vašeg srednjoškolskog političkog obrazovanja s Vašom političkom participacijom danas? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost.

Tablica 7: Prikaz odgovora ispitanika pete godine studija⁹

	Pitanje 1	Pitanje 2	Pitanje 3	Pitanje 4	Pitanje 5	Pitanje 6	Pitanje 7	Pitanje 8	Pitanje 9
U potpunosti se ne slažem	18,52%	25,95%	55,56%	7,41%	7,41%	25,93%	7,41%	14,81%	33,33%
Uglavnom se ne slažem	33,33%	29,63%	33,33%	25,93%	3,7%	22,22%	0%	22,22%	14,81%
Niti se slažem niti se ne slažem	14,81%	18,52%	3,7%	22,22%	33,33%	14,81%	22,22%	7,41%	22,22%
Uglavnom se slažem	22,22%	18,52%	3,7%	37,04%	25,93%	33,33%	44,44%	29,63%	22,22%
U potpunosti se slažem	11,11%	7,41%	3,7%	7,41%	29,63%	3,7%	25,93%	25,93%	7,41%

6. Rasprava

Istraživanjem se nastojalo vidjeti postoje li razlike u odgovorima ispitanika obzirom na spol te odnose li se starije generacije studenata kritičkije prema samoprocjeni uspješnosti vlastitog srednjoškolskog obrazovanja i povezanosti iste s političkom participacijom. Promatrajući odgovore ispitanika možemo vidjeti kako je većina njih istaknula kako se uglavnom ne slaže da je političko obrazovanje koje su dobili u srednjoj školi bilo korisno za razumijevanje političkih procesa. Također, istaknuto je kako velik dio studenata tijekom srednje škole nije sudjelovao u raspravama političke tematike i političkim kampanjama. Najviše studenata ističe kako nije sigurno u svoju mogućnost prepoznavanja svojih političkih prava i mogućnosti po završetku srednje škole, a svoje razumijevanje političkih pojmova najviše je ocijenjeno ocjenom 3, dok je ocjenu 5 izabralo vrlo malo ispitanika. Studenti su u velikoj mjeri istaknuli kako su nakon srednje škole bili zainteresirani za sudjelovanje u izbornom procesu, no i dalje postoji povećani broj ispitanika koji su istaknuli kako nisu sigurni da je srednjoškolsko političko

⁹ Pitanje 1: Političko obrazovanje koje ste dobili tijekom srednje škole bilo je korisno za razumijevanje političkih procesa? Pitanje 2: Jeste li tijekom srednje škole sudjelovali u raspravama političke tematike? Pitanje 3: Je li Vas političko obrazovanje u srednjoj školi potaknulo na sudjelovanje u političkim kampanjama? Pitanje 4: Jeste li nakon srednje škole bili u mogućnosti prepoznati svoja politička prava i mogućnosti? Pitanje 5: Jeste li nakon srednje škole bili zainteresirani za sudjelovanje u izbornom procesu? Pitanje 6: Kako biste ocijenili svoje razumijevanje političkih pojmova nakon srednje škole? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost. Pitanje 7: Sudjelujete li danas aktivno u političkim procesima? Pitanje 8: Predmet Politike i gospodarstva u srednjoj školi Vas je potaknuo na želju za daljnjim razvojem političke pismenosti? Pitanje 9: Kako biste ocijenili ukupni doprinos Vašeg srednjoškolskog političkog obrazovanja s Vašom političkom participacijom danas? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost.

obrazovanje imalo takav utjecaj na njih. Ispitanici su istaknuli kako ih je predmet Politike i gospodarstva potaknuo na želju za daljnjim razvojem političke pismenosti, no procjenjuju kako je ukupni doprinos srednjoškolskog obrazovanja u maloj mjeri utjecao na njihovu političku participaciju danas. Možemo vidjeti kako prema spolu kao ovisnoj varijabli ne postoje značajne razlike u odgovorima čime je potvrđena naša hipoteza (H1). Nadalje, prema godini studija možemo vidjeti kako su stavovi studenata prilično slični u određenim pitanjima, no nailazimo na odstupanja u odgovorima gdje možemo vidjeti kako studenti viših godina studija aktivnije sudjeluju u političkim procesima. Također, ispitanici viših godina studija ističu da ih je predmet Politike i gospodarstva u većoj mjeri potaknuo na želju za daljnjim razvojem političke pismenosti, nego što je to slučaj kod ispitanika nižih godina studija. Usporedbom odgovora o procjeni razumijevanja političkih pojmova nakon završetka srednje škole možemo vidjeti kako su studenti nižih godina studija iznijeli kritičkije stavove čime je naša hipoteza (H3) opovrgnuta. Nadalje, usporedbom odgovora o ukupnom doprinosu srednjoškolskog političkog obrazovanja s političkom participacijom danas studenti su u najviše slučajeva iskazali vlastite procjene kako smatraju da je njihovo srednjoškolsko političko obrazovanje u vrlo maloj mjeri doprinijelo njihovoj političkoj participaciji danas.

7. Zaključak

Rezultati istraživanja dobiveni u ovom radu pokazuju kako u odgovorima ispitanika muškog i ženskog spola ne postoje značajne razlike. Naime, kao razliku možemo istaknuti kako su studenti muškog spola svoje razumijevanje političkih pojmova nakon srednje škole u najvećoj mjeri ocijenili ocjenom 4, dok su studentice bile nešto kritičkije i odabrale ocjenu 3. Osoba koja se opredijelila u kategoriju „Ostalo“ bila je bliže odgovorima muškog spola. Također, rezultati istraživanja pokazuju kako ispitanici u velikoj mjeri nisu zadovoljni srednjoškolskim političkim obrazovanjem te kako često po završetku srednje škole nisu u mogućnosti prepoznati svoja politička prava i mogućnosti. Nadalje, možemo izdvojiti kako su studenti procijenili da tijekom svog srednjoškolskog obrazovanja nisu sudjelovali ili su vrlo malo sudjelovali u političkim raspravama i kampanjama. Sudionici istraživanja pokazuju da aktivno sudjeluju u političkim procesima, ali su ukazali da srednjoškolsko političko obrazovanje nije u značajnoj mjeri doprinijelo njihovom razumijevanju političkih procesa i prepoznavanju političkih prava i mogućnosti. Možemo reći kako su studenti procijenili da nastavni predmet Politika i gospodarstvo, unatoč poticaju na razvoj političke pismenosti, nema značajan utjecaj na njihovu političku participaciju danas. Kovačić i Horvat (2017) ukazuju na problem neujednačenog pristupa političkom obrazovanju i ističu važnost inkluzivnog i jednakog pristupa kojim će se

djelovati na razvoj građanske svijesti što možemo primijeniti i na trenutno stanje. Naime, prema provedenom istraživanju vidljivo je kako je potrebno više pažnje obratiti na kurikulum nastavnog predmeta Politike i gospodarstva te potaknuti njegovu jasniju provedbu kako bi se, kroz razvijanje građanskih kompetencija, u što većoj mjeri emancipiralo mlade i potaknula njihova politička participacija jer „što su građani informiraniji to su sposobniji sudjelovati u politici“ (Pasek i dr, 2007: 13).

8. Literatura

Baketa, Nikola, Bovan, Kosta i Matić Bojić, Jelena (2021) *Istraživanje političke pismenosti učenika završnih razreda srednjih škola u Republici Hrvatskoj – istraživački izvještaj za 2021. godinu*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.

Baketa, Nikola i Kovačić, Marko (2020) Ciljevi politika/e za mlade u Hrvatskoj u zamci horizontalnosti. *Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku* 14(1-2): 99-105.

Claes, Ellen i Hooghe, Marx (2008) *Citizenship education and political interest: Political interest as an intermediary variable in explaining the effects of citizenship education*. Boston: American Political Science Association.

Čular, Goran i Šalaj, Berto (2019) Kritički građani ili nezadovoljni autokrati? Potpora demokraciji u Hrvatskoj 1999.-2018.. *Anali Hrvatskog politološkog društva: časopis za politologiju* 16(1): 7-26.

Kekez, Anka i dr. (2017) Citizenship Education in Croatia: At the Marhins of the System. *Journal of Social Science Education* 16(2): 18-28.

Kovačić, Marko i Horvat, Martina (ur.) (2017) Od podanika do građana: razvoj građanske kompetencije mladih. *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornog i sociokulturnog razvoja* 55(1): 154-158.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja (2019) *Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Politike i gospodarstva za gimnazije u Republici Hrvatskoj*. Narodne novine NN 7/2019, 159.

Pasek, Josh i dr. (2007) *Schools as Incubators of Democratic Participation: Building Long-Term Political Efficacy with Civic Education*. Press at the Journal of Applied Developmental Science.

Ribeiro, Ana Bela i Menezes, Isabel (2022) Youth participation and citizenship education: An analysis of relations in four European countries. *Journal of Science Education* 21(1): 4-32.

Šalaj, Berto (2005)) Političko obrazovanje u školama: nepotrebna politizacija obrazovanja ili važan uvjet demokracije? Slučaj Engleske. *Politička misao: časopis za politologiju* 42(2): 77-99.

Šalaj, Berto (2002) Modeli političkog obrazovanja u školskim sustavima europskih država. *Politička misao: časopis za politologiju* 39(3): 127-144.

Šalaj, Berto (2005) 2005.- Europska godina građanska u obrazovanju. *Politička misao: časopis za politologiju* 42(2): 51-53.

Turk, Marko (2022) Twenty-five years of the European dimension in education in Croatia: Research origins, theoretical deficiencies, and the future development pathway. *Journal of Social Science Education* 21(1) 176-199.

Yoldaş, Özlem Becerik (2015) Civic education learning democracy: their importance for political participation of young people. *Procedia- Social and Behavioral Sciences* 174(1): 544-549.

9. Prilozi

Prilog 1. Anketni upitnik o povezanosti političke edukacije s političkom participacijom

Poštovani,

upitnik koji ćete ispunjavati odnosi se na iskazivanje mišljenja o povezanosti Vaše osobne političke edukacije tijekom srednje škole s Vašom političkom participacijom. Podaci dobiveni upitnikom koristit će se za potrebe izrade završnog rada naslova „Važnost političkog obrazovanja za političku participaciju mladih“ studentice Elle Štefanić (Prijediplomski studij politologije pri Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu). Upitnik ispunjavate anonimno i dobrovoljno. Molimo Vas da kao odgovore na prva dva pitanja upitnika unesete osobne podatke. Ostale odgovore procjenjujete Likertovom skalom od 5 stupnjeva, prema priloženoj tablici:

1	U potpunosti se ne slažem
2	Uglavnom se ne slažem
3	Niti se slažem niti se ne slažem
4	Uglavnom se slažem
5	U potpunosti se slažem

Zahvaljujemo!

1.	Odaberite spol.	M	Ž	ostalo		
2.	Odaberite godinu studija.	1.	2.	3.	4.	5.
3.	Političko obrazovanje koje ste dobili tijekom srednje škole bilo je korisno za razumijevanje političkih procesa?	1	2	3	4	5
4.	Jeste li tijekom srednje škole sudjelovali u raspravama političke tematike?	1	2	3	4	5
5.	Je li Vas političko obrazovanje u srednjoj školi potaknulo na sudjelovanje u političkim kampanjama?	1	2	3	4	5
6.	Jeste li nakon srednje škole bili u mogućnosti prepoznati svoja politička prava i mogućnosti?	1	2	3	4	5
7.	Jeste li nakon srednje škole bili zainteresirani za sudjelovanje u izbornom procesu?	1	2	3	4	5
8.	Kako biste ocijenili svoje razumijevanje političkih pojmova nakon srednje škole? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost.	1	2	3	4	5
9.	Sudjelujete li danas aktivno u političkim procesima?	1	2	3	4	5
10.	Predmet Politike i gospodarstva u srednjoj školi Vas je potaknuo na želju za daljnjim razvojem političke pismenosti?	1	2	3	4	5
11.	Kako biste ocijenili ukupni doprinos Vašeg srednjoškolskog političkog obrazovanja s Vašom političkom participacijom danas? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost.	1	2	3	4	5

Prilog 2. Privola etičkog povjerenstva za provođenje istraživanja za potrebe završnog rada

fpzg Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih
znanosti

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
KLASA: 114-02/24-03/05
URBROJ: 251-73/02-24-2
Zagreb, 7. lipnja 2024.

Studentica
Ella Štefanić

PREDMET: Mišljenje o metodologiji istraživanja u svrhu pisanja završnog rada „Važnost političkog obrazovanja za političku participaciju mladih“
- odgovor, dostavlja se

Poštovana,

vezano uz Vašu Zamolbu za mišljenjem Etičkog povjerenstva o metodologiji istraživanja u svrhu pisanja završnog rada od 20. svibnja 2024., 6. lipnja 2024. održana je elektronička sjednica Etičkog povjerenstva Fakulteta političkih znanosti (dalje u tekstu Etičko povjerenstvo).

Pod točkom 2 sjednice razmotrili smo vašu Zamolbu s pripadajućim prilogima. Imajući u vidu članak 16. Etičkog kodeksa Sveučilišta u Zagrebu, koji se tiče korištenja ljudi u znanstvenom istraživanju, Etičko povjerenstvo je jednoglasno zaključilo da u planu vašeg istraživanja kao i u kreiranju uzorka istraživanja nema etički spornih pitanja.

S poštovanjem,

Predsjednik Etičkog povjerenstva
prof. dr. sc. Goran Čular

Dostaviti:

1. Naslovu
2. Etički savjet Sveučilišta u Zagrebu (službenom poštom)
3. Članovima Etičkog povjerenstva (elektroničkom poštom)
4. Arhiva

Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti, Lepušićeva 6, HR-10000 Zagreb
Tel.: +385 (0) 1 4642 000, E-mail: dekanat@fpzg.hr, www.fpzg.hr
OIB: 28011548575, MB: 03270262, IBAN (Ziro račun): HR142360000110127644

Prilog 3. Elektronička inačica na anketni upitnik

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfzyqVzv_YVV_8i8qXvKuFtoHW7bYXikeKpyfMgFz0-5bZQwg/viewform?vc=0&c=0&w=1&flr=0&usp=mail_form_link

Godina studija *

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Odaberite spol *

- M
- Ž
- Ostalo

Političko obrazovanje koje ste dobili tijekom srednje škole bilo je korisno za razumijevanje političkih procesa?

- U potpunosti se ne slažem
- Uglavnom se ne slažem
- Niti se slažem niti se ne slažem
- Uglavnom se slažem
- U potpunosti se slažem

* Jeste li tijekom srednje škole sudjelovali u raspravama političke tematike? *

- U potpunosti se ne slažem
- Uglavnom se ne slažem
- Niti se slažem niti se ne slažem
- Uglavnom se slažem
- U potpunosti se slažem

Je li Vas političko obrazovanje u srednjoj školi potaknulo na sudjelovanje u političkim kampanjama?

- U potpunosti se ne slažem
- Uglavnom se ne slažem
- Niti se slažem niti se ne slažem
- Uglavnom se slažem
- U potpunosti se slažem

Je li Vas političko obrazovanje u srednjoj školi potaknulo na sudjelovanje u političkim kampanjama?

- U potpunosti se ne slažem
- Uglavnom se ne slažem
- Niti se slažem niti se ne slažem
- Uglavnom se slažem
- U potpunosti se slažem

Jeste li nakon srednje škole bili u mogućnosti prepoznati svoja politička prava i mogućnosti?

- U potpunosti se ne slažem
- Uglavnom se ne slažem
- Niti se slažem niti se ne slažem
- Uglavnom se slažem
- U potpunosti se slažem

Jeste li nakon srednje škole bili zainteresirani za sudjelovanje u izbornom procesu?

- U potpunosti se ne slažem
- Uglavnom se ne slažem
- Niti se slažem niti se ne slažem
- Uglavnom se slažem
- U potpunosti se slažem

Kako biste ocijenili svoje razumijevanje političkih pojmova nakon srednje škole? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost.

- Nedovoljno
- Dovoljno
- Dobro
- Vrlo dobro
- Odlično

Sudjelujete li danas aktivno u političkim procesima? *

- U potpunosti se ne slažem
- Uglavnom se ne slažem
- Niti se slažem niti se ne slažem
- Uglavnom se slažem
- U potpunosti se slažem

Politika u srednjoj školi Vas je potaknula na želju za vašim daljnjim razvojem političke pismenosti.

- U potpunosti se ne slažem
- Uglavnom se ne slažem
- Niti se slažem niti se ne slažem
- Uglavnom se slažem
- U potpunosti se slažem

Kako biste ocijenili ukupni doprinos političkog obrazovanja u srednjoj školi vašoj političkoj participaciji danas? Ocijenite ponuđenom skalom od 1 do 5, gdje je 1 najmanja vrijednost.

- Nedovoljno
- Dovoljno
- Dobro
- Vrlo dobro
- Odlično